

E-CONOM

Online tudományos folyóirat | Online Scientific Journal

Főszerkesztő | Editor-in-Chief
SZÓKA Károly

Kiadja | Publisher
Soproni Egyetem Kiadó |
University of Sopron Press

A szerkesztőség címe | Address
9400 Sopron, Erzsébet u. 9., Hungary
e-conom@uni-sopron.hu

A kiadó címe | Publisher's Address
9400 Sopron, Bajcsy-Zs. u. 4., Hungary

Szerkesztőbizottság | Editorial Board
CZEGLÉDY Tamás
HOSCHEK Mónika
KOLOSZÁR László
TÓTH Balázs István

Tanácsadó Testület | Advisory Board
BÁGER Gusztáv
BLAHÓ András
FARKAS Péter
GILÁNYI Zsolt
KOVÁCS Árpád
LIGETI Zsombor
POGÁTSA Zoltán
SZÉKELY Csaba

Technikai szerkesztő | Technical Editor
TAKÁCS Eszter

A szerkesztőség munkatársa | Editorial Assistant
IONESCU Astrid

ISSN 2063-644X

GILÁNYI ZSOLT¹

Néhány gondolat Robert Gilpin a szabad nemzetközi kereskedelmet alátámasztó tudományos közgazdasági elmélethez fűzött megjegyzéseihez

Robert Gilpin nem közgazdász; sem érvelését sem kérdésfelvetését nem korlátozzák a közgazdaságtudomány területén érvényes szokások. Nemzetközi politikai gazdaságtan című művének harmadik fejezetében a közgazdászok számára meglepő kérdést feszeget: tudományos-e, illetve közgazdasági-e a szabad nemzetközi kereskedelmet alátámasztó neoklasszikus elmélet? Arra a következtetésre jut, hogy a neoklasszikus elmélet mind tudományos, mind közgazdasági jellege sérül; vagyis az ezen az érvelésen alapuló állítás a szabad kereskedelem kívánatos voltáról tudományosan nem megalapozott. Ebben a munkában közgazdász szemmel vesszük górcső alá Gilpin munkájának harmadik fejezetét. Arra a megállapításra jutunk, hogy a neoklasszikus elmélet tudományos voltával kapcsolatban Gilpin állítása alapvetően helytálló, még ha több rész kérdésben téved is; az elmélet közgazdasági voltával kapcsolatos állítását illetően azonban határozottan téved.

Kulcsszavak: neoklasszikus elmélet inkonzisztenciája, nemzetközi szabadkereskedelem
JEL-kódok: A12, B40, E13, F10

Some thoughts on Robert Gilpin's comments on the scientific economic theory that underpins free international trade

Robert Gilpin is not an economist. Accordingly, his questioning and argumentation are not constrained by custom valid in the field of economic science. In the third chapter of his book entitled Global political economy he poses a surprising question for an economist: is neoclassical economic theory that supports free international trade scientific and economic? He concludes that both the scientific and economic nature of the neoclassical theory is violated; hence the proposition on the desirable aspect of free international trade is not underpinned scientifically. In this paper I analyze the third chapter of Gilpin's book with the eyes of an economist. I conclude that Gilpin's statement on the non-scientific nature of the neoclassical theory is basically correct, even if he is wrong in many details. Gilpin's statement on the eventual non-economic nature of the neoclassical theory is definitely erroneous.

Keywords: inconsistency of neoclassical theory, free international trade
JEL Codes: A12, B40, E13, F10

---

¹ BME GTK Közgazdaságtan tanszék, tanszékvezető egyetemi docens (gilanyi.zsolt@kgt.bme.hu)

Bevezetés

Robert Gilpin (2001) a *Global Political Economy*² című könyvének harmadik fejezetében azt a kérdést vizsgálja meg, hogy a neoklasszikus közgazdasági elméletet valóban alátámasztja-e a szabad nemzetközi kereskedelem kívánatosságát. Gilpin nem közgazdász; ez adja elemzésének erősségét és egyben gyengeségét is. Elemzésének erőssége, hogy a neoklasszikus elmélet vizsgálata során számos olyan releváns hiányosságra hívja fel a figyelmet, ami a neoklasszikus közgazdaságtant művelő körökben sérti a „tudományos korrektséget”, vagyis tabu. Gyengesége, hogy bizonyos következtetései a közgazdasági elméletek vonatkozásában hibásak.

Gilpin azt a közgazdászok többsége számára talán fel sem merülő kérdést vizsgálja meg, hogy a szabad nemzetközi kereskedelmet alátámasztó neoklasszikus tudományos közgazdasági elmélet valóban tudományos-e, illetve közgazdasági-e? Azt a következtetést vonja le, hogy a neoklasszikus elmélet sokszor nem tesztelhető állításokat fogalmaz meg és ily módon sokszor nem tudományos állításokat fogalmaz meg. A neoklasszikus közgazdasági elmélet közgazdasági jellegét firtatni teljesen meglepő; minden bizonnyal a célja ezzel az elemzéssel is az, hogy rámutasson arra, hogy más kérdéseket kellene vizsgálni a neoklasszikus keretek között. A fejezet lényegi gondolata, hogy a neoklasszikus elemzésnek két alapvető korlátja van. Egyrészt, az állam elhanyagolása az országok közötti kapcsolatok esetében a lényegét mellőző, tehát hibás egyszerűsítés. Másrészt, az országok között a szabad kereskedelem kívánatossága az abszolút előnyökre épülő Pareto-hatékonyságból következik, amit a nemzetközi kereskedelemben minden bizonnyal nem használhatunk. E két korlát tekintetében a nemzetközi politikai gazdaságtan képes a közgazdaságtan segítségére lenni: a két tudományterület egymás kiegészítője.

Ebben a munkában közgazdász szemmel vesszük górcső alá Gilpin *Global Political Economy* című könyvének harmadik fejezetében szereplő állításokat. Arra a megállapításra jutunk, hogy végső következtetései a kormányzat szerepének elhanyagolásával és a Pareto-hatékonyság használatával kapcsolatban helyesek. Ez a gondolat azonban véleményünk szerint teljesen független a neoklasszikus elmélet tudományos illetve közgazdasági voltától; tömören e vizsgálat eltereli a figyelmet a fejezet lényegi üzenetéről, miszerint a közgazdaságtan és nemzetközi politikai gazdaságtan együttműködése szükséges a tovább lépéshez. Sőt, Gilpin elemzése nem-hogy csak eltereli a figyelmet, hanem számos ponton hibás.

Neoklasszikus elmélet: tudományos?

Egy tudományos elmélet K. Popper (1959) szerint logikai önellentmondásoktól mentes és tesztelhető, azaz eredményei empirikus módon összevethetők a valósággal.

A probléma az uralkodó közgazdasági elmélettel Gilpin szerint (is) (58-59.), hogy (1) többnyire nem tesztelhető állításokat fogalmaz meg³, (2) a modelleket sokszor újrakonstruálják, „hogy ezzel tegyék ismét összeférhetővé az empirikus bizonyosságokat⁴ és az elméleteket” (59.) és végül, hogy (3) a feltevések irreálisak (nem valóságú).

Ami a nem tesztelhető állítások megfogalmazását illeti, minden bizonnyal szét kell választani a szó szerint nem tesztelhető állítások megfogalmazását – szerintünk ilyen nincs a neoklasszikus elméletben – a nem megfelelően végzett teszteléstől. Nevezetesen, egyetlen elméleti állítást sem lehet közvetlen tesztelni. Minden elméleti állítás empirikus tesztelésre alkalmas formában való átfogalmazását lehet tesztelni. (Rosier, 1993) A tudományosság feltétele nem több a tesztelhetőségnél, tehát elvi szinten kell tesztelhetőnek lennie egy állításnak. Például attól, hogy egy csillagászati elméletet nem tudunk tesztelni, mert nem tudunk eljutni a világűr

² Magyarul *Nemzetközi politikai gazdaságtan* címmel jelent meg a könyv. A hivatkozott oldalszámok a magyar kiadásra vonatkoznak.

³ A makroökonómiai modellek tesztelésének ürességéről lásd pl.: Paul Romer, 2016.

⁴ Érdekes, hogy Gilpin popperi falszifikációról beszél és bizonyosságot ír: bizonyosak sohasem lehetünk általános egzisztenciális állítások terén. Talán szerencsésebb lett volna finomabban fogalmaznia.

másik felébe, attól még az a csillagászati elmélet ebben a tekintetben tudományos. A gyakorlatban is végrehajtható tesztelés tekintetében meg kell különböztetni a hibás tesztelést a nem „tetsző” teszteredményre adott választól. Mint Paul Romer (2016) is felhívja a figyelmet a *The Trouble With Macroeconomics* című cikkében, a hibás tesztelés valóban elharapódzott a makroökonómia területén.

Gilpin a nem „tetsző” teszteredményre adott választ kérdőjelezi meg, amikor is a modell újrakonstruálásáról beszél. A kérdés sikamlós, mert nyilván egy negatív teszteredményre a válasz a modell módosítása. Azonban Gilpin véleményünk szerint világosan fogalmaz: egy adott célállításhoz igazítják az elméletet, vagyis csakis annyiban és úgy módosítják az empirikus megfigyelések függvényében, hogy a cél-állítással kompatibilis maradjon. Példaként a nemzetközi kereskedelem irányait a komparatív előnyökkel és tényezőellátottsággal magyarázó Heckshler-Ohlin modellben paradoxont jelentő Leontief-paradoxonra adott válaszokat hozza fel.

Végül a feltételezések valóságosságával kapcsolatban Gilpin is M. Friedmant (1953) idézi, akit ő is hibásan értelmez. Friedman azzal érvel, hogy azért mert egy feltételezést nem találunk valóságként, attól még a modell jó eredményt adhat. Például abból a feltételezésből kiinduló modellel, hogy a biliárdjátékos trigonometriai szabályokat számol, nagyon jó előrejelzést adhatunk a lövésére, de minden bizonnyal nem ezt csinálja a biliárdjátékos a valóságban. Ebből sok közgazdász hibásan azt a következtetést vonta le, hogy a modellek eredményét és nem a feltételezéseit kell tesztelni. Akkor a fizikusok mind hibáznak, mivel a feltételezéseket (is) tesztelik? Természetesen nem. Friedman példája semmit sem mond a tesztelésről. (Gilányi, 2006) Példájában a valóság-hű kifejezés nem a tudományosság kritériumát jelentő tesztelés értelmében jelent valóság-hűt, hanem a modellalkotó megértésnek való megfelelés, amit ésszerűnek nevezünk (Rosier, 1993). A feltételezés ésszerűsége – azaz a modellalkotó megértésének való megfelelés – nem tudományos kritérium: ki hallott fizikust úgy érvelni, hogy ha gázmolekula volna, akkor nem a Brown-mozgást követné?

Ami a neoklasszikus elméletet illeti a tesztelés – mint a tudományosság egyik kritériuma – szempontjából, összességében megfogalmazhatjuk, hogy ebből az irányból nem lehet igazi „csapást” mérni a neoklasszikus elméletre. A tesztelés irányból való kritika rendszerint iszabirkózásba torkollik. Ennek alapvető oka, hogy:

„Azok, akik az uralkodó elmélet valóságosságának hiányát célozzák kritikáikkal, megfélekednek arról, hogy az uralkodó elmélet ereje nem abból ered, hogy képes előre jelezni a gazdasági tevékenység szintjét és ingadozásait, hanem abból, hogy képes olyan koherens (még ha nem is releváns) elméleti keretet nyújtani, amelyet széles körben használnak a közdasági és társadalmi élet értelmezésére. Az „erőd” teljesítményét nem annyira az alkalmazott modelljeinek valóságosságának alapján kell megítélni (amit mindig lehet javítani ad hoc trükkökkel), hanem inkább az általános elvei és a politikai filozófiába való lehetséges átmenetei alapján. ... Amennyiben mellőzzük a közgazdaságtan e mélyebb aspektusát és csak a látszólagos empirikus relevancia alapján ítéljük meg, akkor ezzel egyben elhagyjuk a fő csatateret és vita nélkül elfogadjuk az uralkodó közgazdaságtan egyeduralmát.” Cartelier (2018:166-167)

Vagyis az elmélet egészének tudományosságát csakis a logikai koherencia szempontjából lehet hatékonyan megtámadni, a tesztelés oldaláról nem. Gilpin – lévén nem közgazdász – az elmélet logikai konzisztenciáját nem elemzi; elemzése alkalmatlan a neoklasszikus elmélet tudományos voltának megkérdőjelezésére (ibid. 68.). Gilpin érveléséből csak annyi következik, hogy minden bizonnyal számos nem „jó” kérdést tesznek fel a neoklasszikus elméletben. Olyan új kérdéseket kell feltenni, ahol nélkülözhetetlen mind a közgazdasági, mind a nemzetközi politikai gazdaságtani ismeret.

Neoklasszikus elmélet: közgazdasági?

Egy közgazdász számára meglehetősen meglehetősen a neoklasszikus elmélet közgazdasági jellegét vizsgálni akármilyen közgazdasági elmélet definícióját is tekintünk. A közgazdaságtudomány atyjának tekintett Adam Smith-i (1776) definíció szerint a közgazdaságtan a társadalmi (és az azt alkotó egyéni) gazdagságot vizsgálja (nemzetek gazdagságát), amit a neoklasszikus elmélet teljesít. Gilpin felhívja a figyelmet, hogy a neoklasszikus elmélet hívei vagy L. Robbins (1932) leszűkített definícióját használják, miszerint a közgazdaságtan „*az emberi viselkedés megismerésének az a tudománya, amely a szűkösen rendelkezésre álló erőforrások és az alternatív felhasználások közötti kapcsolatot vizsgálja*” (ibid 23-24.), vagy előszeretettel hangoztatják, hogy a közgazdaságtudományt nem a tárgya, hanem inkább a módszertana (a racionális döntés) (ibid 49.) határozza meg. Megjegyzem ezt a két definíciót is teljesíti a neoklasszikus elmélet.

Gilpin (ibid 71.) a problémát abban látja a közgazdaságtan leszűkítésével kapcsolatban – hibásan –, hogy csak egy adott gazdasági rendszer megértésével foglalkoznak, és nem próbálják megérteni egy gazdasági rendszer kialakulását. A módszertani individualizmust előtérbe helyező elméletek azonban pontosan a (racionális) egyéni döntésekből vélik levezetni nemcsak egy rendszer viselkedését, hanem a rendszer dinamikáját is (pl. Acemoglu–Robinson, 2012). Tehát Gilpin e kritikája pont nem a neoklasszikus közgazdászokra, hanem számos nem neoklasszikus közgazdászra érvényes, akik viszont tudatosan nem kívánnak ezzel a kérdéssel foglalkozni. Ennek oka, hogy a társadalmi rendszer folyamatai fekete hattyú jellegűek, tehát definíció szerint nem tudjuk előre jelezni. (Taleb, 2007)

A közgazdaságtant mint elemzési módszert meghatározó közgazdasági imperializmus, egy logikai bukfenec: akkor a modern közgazdaságtudomány, a fizika és a kémia is matematika, mert a matematika módszerét használja? Mélyebben. Ha minden társadalmi jelenséget meg tudunk érteni az egyéni döntésekből, akkor végső soron nem fogunk tudni különbséget tenni a különböző gazdasági rendszerek között (kapitalizmus, szocializmus, feudalizmus). Ugyanis minden rendszert az elemeivel és elemek közti kapcsolatokkal definiálhatunk. A különböző gazdasági rendszerek között a minden gazdasági rendszerben azonos természeti törvények tehát nem tesznek különbséget. A különböző gazdasági rendszerek eltéréseit csakis az eltérő társadalmi törvényszerűségek, vagyis társadalmi szabályok jelentik.⁵ A társadalmi szabály olyan szabály, ami független az egyes egyének döntéseitől; az egyének kollektív döntése képes megváltoztatni azokat. Egy példa: igaz, hogy dönthetek úgy, hogy nem használok többé pénzt, és önellátó leszek, mint az amisok, de ezzel kilépek a jelen társadalmi rendszerből, vagyis nem vagyok többé a rendszer eleme. Magyarán ebben a gazdasági rendszerben ilyen döntést nem lehet hozni, hiába szabad az egyéni döntés; egyedül nem lehet változtatni a társadalmi szabályokon. A társadalmi szabályok csak kollektíven változtathatók meg.

Összegezve, minden tudományterületet a tárgyával lehet definiálni, nem a módszerrel, amit használ. Egy gazdasági rendszert nem a minden rendszerben azonos elemekkel tudunk megkülönböztetni a többitől. Vagyis érdektelenek a minden társadalomban érvényes természeti törvények, de elemi jelentősége van a társadalmi szabályoknak. Pontosán a társadalmi szabályok megismerése miatt a szocializációtól mentes racionális döntéshozók (Gilpin homogén szereplőknek nevezi) feltételezése is mellékes: teljesen mindegy hogyan hozzák meg a döntést, de az természetesen nem mindegy, mint Gilpin is hangsúlyozza, hogy mi a céljuk (lévén a cél definiálja a szereplő típusát). A különböző gazdasági rendszerek törvényszerűségeinek megér-

---

⁵ Törvénnyel szemben a szabály alól van kivétel. (Mérő, 2008:15–19) A nyelvtani szabályok esetében már mindenki megtapasztalhatta a saját bőrén a szabályok alól való kivételeket. A közgazdaságtudományban is minden bizonnyal csak szabályokat tudunk felállítani, vagy más szóval tendenciákat. Ezért John Stuart Mill a gazdasági törvényeket tendencia-törvényeknek nevezi. (Gilpin, 2001:54)

téséhez pontosan a gazdasági rendszereket egymástól megkülönböztető jellemzőkre kell helyezni a hangsúlyt, ami szükségképp az emberek kollektív döntésétől függő törvényszerűség, vagyis társadalmi szabály (intézmény).

Neoklasszikus elmélet tanításáról

A közgazdaságtudomány (amit tehát a tárgya definiál) művelőiként meg szeretnénk érteni annak a gazdasági rendszernek a működését, amelyikben élünk – nevezzük ezt piacgazdaságnak. A neoklasszikus közgazdasági elmélet jól működő teljes piacokat feltételező kiinduló statikus modellje azt tanítja, hogy a jól működő piacok spontán Pareto-hatékony egyensúlyi állapotba kerülnek. A közgazdasági egyensúlyfogalom azt jelenti, hogy egyensúlyi helyzetben senkinek sem érdeke megváltoztatni döntését a többiek döntésének ismeretében (amikor a többiek döntését ismerik a szereplők, akkor ezt Nash egyensúlynak nevezik, amikor csak az anonim árakat ismerik a szereplők, akkor pedig walrasi egyensúlynak). Pareto-hatékony egy olyan állapot, amikor már senkinek sem lehet úgy javítani a helyzetén, hogy legalább egy másik szereplő helyzete ne romolna. Ebben a jól működő teljes piacokat feltételező keretben az állam szerepe csakis a piacok jó működésének fenntartására korlátozódhat; beavatkozásra esetleg a piackudarcok (piaci erőfölény; externália, közjavak; nem tökéletes információ, tranzakciós költségek) adhatnak okot.⁶ A gazdasági elemzéseket egyensúlyok összehasonlításán keresztül végezhetjük az egyensúlyok közötti átmenet vizsgálata nélkül (komparatív statika). Ehhez nemcsak annyi kell, hogy stabil legyen az egyensúly (Gilpin csak ennyivel foglalkozik), hanem az is hogy egyáltalán létezzen (részben ezért az eredményért kapott G. Debreu Nobel-díjat), egy legyen (az átmenet vizsgálata nélkül több egyensúlynál nem tudjuk hova jut el a rendszer) és végre lehessen hajtani a cseréket decentralizált módon⁷. Tömören tehát a neoklasszikus közgazdasági nézet szerint a neoklasszikus elmélet a valós piacgazdaságot írja le, ami ezen elmélet alapján alapvetően egy önszabályozó egyensúlyi rendszer. A jól működő teljes piacokat feltételező kiinduló modell az első közelítés, a valóság lényegének megragadása. A valóság eltérései az elmélettől nem ássák alá az elmélet alapigazságát; azok vagy mind-mind beépíthetőek az elméletbe (pl. piackudarcok) – ez a gilpini újrakonstruálás –, vagy a neoklasszikus közgazdászok egyszerűen nem vesznek tudomást a nem tetsző empirikus megfigyelésekről és „olyan statisztikákat választanak ki, amelyek megerősítik a hitüket – vagy jó eredményt mutatnak – és a többit eltemetik.” (Taleb, 2012:431)

A jól működő piaci csere hatékonyságából kiinduló neoklasszikus elméletet – ahol is a piaci szereplő a vállalat és a fogyasztó – egy csavarral kiterjesztik országokra: az országokat teszik meg piaci szereplővé; majd a valóság és elmélet eltérései okán észreveszik, hogy az ország nem egyetlen reprezentatív homogén szereplő – pl. vannak iparágak, fogyasztói csoportok, melyek érdekei nem feltétlen esnek egybe.

Gilpin e neoklasszikus állításhoz a politikai gazdaságtan szemszögéből közelít.⁸ Kritikájában két pontra fókuszál. Egyrészt hangsúlyozza, hogy a szereplők nem homogének; legfőképp az állam szerepe nem elhanyagolható (ibid. 58.). Másrészt, a Pareto-hatékonyságot hibás alkalmazni: abszolút értelemben hiába húz mindenki hasznot a szabad kereskedelemből, relatív értelemben ez már nem igaz, mert a haszon eloszlása még az elmélet szerint is a határtermelé-

---

⁶ Persze egy állami beavatkozás még tovább is ronthatja a nem tökéletes piaci működés nyomán kialakuló helyzetet.

⁷ Ha az akaratok kölcsönös egybeesése nem áll fent, akkor hogyan valósítják meg a cseréket, hogy eljussanak az egyébként létező egyensúlyi állapotba?

⁸ Egész pontosan a neoklasszikus elemzéssel szemben a keynesi kritikát is felhossa, miszerint nem minden bizonytalanság számszerűsíthető, kifogásolja, hogy a technológia kívülről adott, ami a gazdasági fejlődést magyarázza végső soron a modellben – vagyis a modell nem ad akkor magyarázatot a fejlődésre és végül, hogy a neoklasszikus elmélet nem fektet (kellő) hangsúlyt az elosztás kérdésére.

kenység függvénye. Magyarán nyugodtan nőhet a vagyoni és így a hatalmi szakadék a szereplők között. Ebben a megvilágításban a (nemzetközi) szabadkereskedelem egyáltalán nem biztos, hogy a partnerek érdeke. Ez az eredmény csak az abszolút profit/haszonmaximalizálási célfüggvény eredménye, mely Taleb szóhasználatával egy történet (*narrative*), azaz az uralkodó közgazdászoknak ez tűnik ésszerűnek és nem mondjuk a relatív (többiekhez viszonyított) gazdagság növelése.

Érdekes megjegyezni, hogy az alternatíva költségekben (relatív árakban, komparatív előnyökben) érvelő uralkodó elmélet a nemzetközi kereskedelemben az abszolút előnyökre épülő Pareto-hatékonysággal érvel. A szabadkereskedelem ellenzői pontosan úgy látják, hogy a szabad kereskedelem során a különböző országok nem arányosan részesülnek a kereskedelem előnyeiből, mely kereskedelmi egyenlőtlenségek konzerválhatják az országok világgazdaságban betöltött helyzetét.

Összegzés

A neoklasszikus elmélet két fogyasztó cseréjének elméletét terjeszti ki az országok közötti kereskedelemre is, és azt tanítja, hogy fő szabályként a szabad kereskedelemmel minden ország jobban jár, tehát minden országnak ez a magatartás a célravezető. E tanítással kapcsolatban Gilpin két korlátra hívja fel a figyelmet. Egyrészt, a kormány elhanyagolása az országok közötti kapcsolatok esetében a lényegét mellőző egyszerűsítés. Másrészt, az országok közötti kereskedelemben minden bizonnyal nem használhatjuk az abszolút előnyökre épülő Pareto-hatékonyságot, vagyis abból, hogy mindenki jobban jár (több jut neki, mint szabad kereskedelem nélkül) nem jelenti, hogy ez is az érdeke (mert relatíve kerülhet még hátrányosabb helyzetbe). E két korlát tekintetében a nemzetközi politikai gazdaságtan képes a közgazdaságtan segítségére lenni: a két tudományterület egymás kiegészítője.

E pozitív erős gondolatok kifejtéséhez azonban végső soron feleslegesnek, sőt talán kontraproduktívnak tűnik Gilpin kemény hangvételű és sok ponton hibásnak tűnő „felvezető” elemzése, mert:

- ha elfogadná, hogy nem tudományos a neoklasszikus elmélet, akkor azt a keretet ő maga sem használhatná – hogyan akar akkor kooperálni? Természetesen Gilpinnél nincs ilyen önellentmondás, mert ő a tudományosság megsértését kizárólag a sokszor nem is tesztelhető állítások megfogalmazásával azonosítja. Tehát Gilpin csak annyit akar mondani, hogy véleménye szerint vannak pertinensebb kérdések is, és ezekre kellene a neoklasszikus elméletnek fókuszálni.
- semmilyen kritérium alapján nem állíthatja, hogy a neoklasszikus elmélet nem közgazdasági. De ha igaza is volna, akkor önellentmondásban volna saját magával a két tudományterület együttműködése kapcsán, lévén a közgazdasági elméletként nem létező neoklasszikus elmélettel való együttműködés akkor nem jelentené a közgazdaságtannal való együttműködést.

Ennek fényében azt a következtetést vonhatjuk le, hogy „felvezető” elemzésének az a szerepe könyvében, hogy nem a neoklasszikus kérdésfelvetéseket, hanem más kérdéseket kellene szerinte vizsgálni.

Felhasznált irodalom:

- Acemoglu, D. – Robinson, J. A. (2012): *Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity and Poverty*. New York: Crown Publishing Group, ISBN: 978-0307719225
- Cartelier, J. (2018): *Money markets and capital*. Routledge, ISBN: 978-0367591175, DOI: <https://doi.org/10.4324/9781351129244>
- Cartelier, J. (1997): *L'Économie de Keynes*. De Boeck Université, ISBN: 978-2804120719

- Fisher, F. M. (1983): *Disequilibrium Foundations of equilibrium economics*. Cambridge University Press, ISBN: 978-0521242646
- Friedman, M. (1953): The methodology of Positive Economics. *Essays in Positive Economics*, The Chicago University Press, ISBN: 978-0226264035
- Gilányi Zs. (2006): *A pénz: jószág vagy fizetési rendszer*. Aula kiadó, ISBN: 9639585599
- Gilányi Zs. (2021): *Piacgazda(g)ság: oikonomia vagy khrematisztiké?* Akadémia kiadó, ISBN-13: 978-9634545620
- Gilpin, R. (2001): *Global Political Economy*. Magyarul: *Nemzetközi politikai gazdaságtan*. Budapest, Centre for International Political Economy, 2004, ISBN: 978-0691086774
- Hahn, F. (1987): Stability. Arrow, J. – Intriligator, M. D.: *Handbook of Mathematical Economics*. North Holland, 2. kötet, 16. fejezet: 745–793. ISBN: 978-0444861276
- Mérő, L. (2008): *Az elvek csapodár természete. Az érzelmek, az értelem és a hit erejéről*. Budapest: Tercium Kiadó, ISBN: 9789639633483
- Popper, K. P. (1959): *A tudományos kutatás logikája*. Európa könyvkiadó, 1997, ISBN: 9630762595
- Robbins, L. (1932): *An Essay on the Nature and Significance of Economic Science*. MacMillan and Co., 1945.
- Romer, P. (2016): The Trouble with Macroeconomics. *The American Economist*.
<https://paulromer.net/the-trouble-with-macro/WP-Trouble.pdf>
- Rosier, M. (1993): *L'Etat expérimentateur*. Paris, Presses Universitaires de France, ISBN: 978-2130457770
- Smith, A. (1776): *Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. London, 2020-as kiadás, ISBN: 979-8567875117
- Soros, Gy. (1997): The Capitalist Threat. *Atlantic Monthly*, 279(2).
<https://www.theatlantic.com/magazine/archive/1997/02/the-capitalist-threat/376773/>
- Taleb, N. N. (2007): *The Black Swan: The Impact of the Highly Improbable*. Random House Inc., New York, ISBN: 978-1400063512
- Taleb, N. N. (2012): *Antifragile: things that gain from disorder*. Random House, ISBN: 978-1400067824